

PÄRE - päihdehoitopalvelua nuorille -hanke
1.1.2008 - 31.10.2009

Loppuraportti

Julkaisija:

Kainuun maakunta -kuntayhtymä

PL 400

87070 KAINUU

Puh. 08 615 541

Faksi 08 6155 4260

kirjaamo@kainuu.fi

ISSN 1795-5661

Kajaani 2010

PÄRE - päihdehoitopalvelua nuorille -hanke

Loppuraportti

2010

Laatija:

Projektipäällikkö Johanna Kurtti

Kainuun maakunta -kuntayhtymä

2010

D:34

Tiivistelmä

PÄRE - päihdehoitopalvelua nuorille -hankkeen tavoitteena oli selvittää nuorten 13 -17-vuotiaiden päihdepalvelujen tarvetta, kehittää malleja varhaiseen puuttumiseen, sekä palveluohjausmalli päihdeitä käyttäville nuorille. Lisäksi tavoitteena oli lisätä olemassa olevien toimijoiden opäihdeosaamista. Hanke toimi pilottina Ylä-Kainuun alueella.

Hankkeen alussa tehtiin toimijoille kysely, jossa kartoitettiin nuorten senhetkisiä palveluita, kehittämiskohteita sekä toiveita hankkeelle. Kartoituksessa nousi esiin se, että toimijat kaipaavat lisää osaamista päihdeasioihin. Erityisesti kaivattiin konkreettisia työkaluja ja pysyviä toimintamalleja nuorten ohjaukseen.

Hankkeen aikana nuorten kanssa toimivien osaamista sekä yhteistyötä kehitettiin mm. motivoivan haastattelun menetelmäkoulutusten avulla. Koulutusten kautta tuotettua osaamista tuettiin lisäksi ohjaukseen kehitettyjen työkalujen (Mun stoori -kortit jne.) avulla.

Hankkeen aikana Ylä-Kainuussa otettiin käyttöön Kaarinassa kehitetty Valomerkki -toimintamalli. Valomerkki toimintamalli on nopean puuttumisen malli, jossa alaikäisen päihdeidenkäyttöön liittyvään lastensuojeluilmoitukseen reagoidaan joka kerta yhteisellä keskustelulla, jossa ovat mukana sosiaalityöntekijä ja/tai nuorisotyöntekijä, nuori itse sekä hänen vanhempansa.

Päre-hankkeessa kehitelty päihdejana -työskentelymalli on tehokas tapa saada toimijat tietoisiksi omasta ja toisten roolista osana palveluketjua. Päihdejana tuo esiin myös mahdolliset aukkokohdat palveluissa. Hankkeen aikana päihdejana toteutettiin Ylä-Kainuun kuntien (Hyrnsalmi, Suomussalmi, Puolanka) perhekeskustiimeissä yhteistyössä perhekeskuksen tiimijohtajan kanssa.

Hankkeen muita tuotoksia ovat ”Ylä-Kainuun lastensuojelun sosiaalityön terveiset lukioille ja ammattikouluille” sekä ”nuoret ja päihdeet -esitteet.

Tärkeintä hankkeessa oli yhteistyö eri toimijoiden kanssa. PÄRE-hanke teki laajasti yhteistyötä nuorten ja heidän perheidensä parissa työskentelevien toimijoiden kanssa. Yhteistyökumppaneiden aktiivisuuden ansiosta hankkeessa onnistuttiin puolessatoista vuodessa tiivistämään verkostoitumista ja yhteistyötä, kehittämään päihteisiin liittyvää osaamista ja nuorten ohjausta.

Tiivistelmä

Sisällys

1. Johdanto.....	1
2. Hankehakemukset mukaiset tavoitteet ja toteuttamissuunnitelma	3
2.1 Hankehakemuksen mukaiset tavoitteet hankkeelle	3
2.2 Toteuttamissuunnitelma.....	3
3. Resurssit.....	4
4. Toteutusprosessit	4
5. Hankkeen ohjausryhmä	5
6. Hankkeen lähtökohdat	6
6.1 Toimijoille tehdyn kartoituksen tulokset.....	6
7. Kentältä nousseisiin haasteisiin vastaaminen ja hankkeen toteutuminen tavoitteisiin nähden	9
7.1 Varhainen puuttuminen ja tukeminen.....	10
7.2 Valomerkki -toimintamalli	10
7.3 Esitteet.....	12
7.4 Päihdemittari	12
7.5 Päihdejana.....	13
7.6 Ohjausmalli	14
7.7 Nuorten päihdehoitopalvelut	18
7.8 Esimerkkejä hankkeen muusta toiminnasta	20
8. Koulutus.....	21
9. Päihdeasioiden käsittelyn ja tiedonjaon turvaaminen jatkossa	23
10. Hankkeen tulokset lyhyesti	26
11. Hankkeen arviointi	26

Liitteet

- Liite 1 Tiedote 7. - 9. luokkalaisten päihteiden käytön kartoittamisesta Ylä-Kainuussa
- Liite 2 Oma-aika informaatiokalenteri
- Liite 3 VALOMERKKI - nopean puuttumisen malli alaikäisten päihteiden käyttöön -koulutus
- Liite 4 Loppuseminaarin ohjelma

1. Johdanto

Kainuun päihdetyön koordinointi (Kaide) -hanke loi toiminta-aikanaan yhteisen ohjeistuksen alle 18 -vuotiaiden tupakanpolttoon ja päihteiden käyttöön puuttumiseksi perusopetuksen yläkouluissa. Selkeiden ohjeistusten lisäksi toimijat kaipasivat konkreettisia työkaluja ja toimintamalleja eri ympäristöissä tapahtuvaan puheeksi ottamiseen, puuttumiseen sekä nuoren ja perheen ohjaukseen. Kaide-hankkeen mukaan nuorten kanssa tehtävä päihdetyö kaipaa tarkempaa kartoittamista ja tukemista. PÄRE, päihdehoitopalvelua nuorille, -hanke luotiin Kaide-hankkeen aikana esille nousseiden haasteiden pohjalta.

PÄRE-hankkeen rahoitus tuli eduskunnan vuoden 2007 myöntämästä 3,5 miljoonan euron erillisestä lisämäärärahasta päihdepalvelujen kehittämiseen. Rahoituksen tavoitteena oli päihdepalvelujärjestelmän seudullinen kehittäminen osana kunta- ja palvelurakennemuutosta, yhteistyörakenteiden kehittäminen päihdepalvelujen, mielenterveyspalveluiden ja lastensuojelun välillä sekä palvelujen tarpeen ja saatavuuden välisen epäsuhdan korjaaminen.

Kainuun maakunta -kuntayhtymässä aikuisten mielenterveys- ja riippuvuuksien hoidon palvelut kuuluvat samaan vastuualueeseen. Nuorten, alle 18 -vuotiaiden päihdehoitoa ei maakunnassa ole erikseen kirjattu minkään vastuualueen sisään. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että nuorten riippuvuuksien hoitoa ei järjestettäisi ollenkaan. Aikuisten mielenterveys- ja riippuvuuksienhoidon palveluiden työntekijät hoitavat mahdollisuuksien mukaan tapauskohtaisesti myös alle 18 -vuotiaita. Lastensuojelun sosiaalityö järjestää alle 18-vuotiaalle nuorelle tarvittaessa katkaisuhoidon ja päihdekuntoutuksen sijoittamalla nuoren asiantuntevaan yksikköön. Sijoituksen tukena tulisi nuoren omalla paikkakunnalla olla toimivat päihdehuollon avopalvelut.

PÄRE-hankkeen tavoitteena oli kehittää nuorten päihteiden käyttöön puuttumista, luoda toimintamalleja varhaiseen puuttumiseen ja matalan kynnyksen palveluihin sekä kartoittaa tarvetta nuorten päihdehoidon järjestämiseksi. Hanke toimi pilottina Ylä-Kainuun alueella.

PÄRE-hankkeen loppuraportissa on kuvattu hankkeen lähtökohtia sekä saavutettuja tuloksia.

Keskeiset käsitteet

Päihteillä PÄRE-hankkeessa tarkoitetaan kaikkia päihteitä tupakasta alkoholiin, lääkkeisiin ja huumausaineisiin

Alaikäisillä tarkoitetaan alle 18-vuotiaita. Hankkeen kohderyhmänä olivat 13 – 17-vuotiaat nuoret.

Päihdepalveluilla käsitetään PÄRE-hankkeessa laajasti nuorten kanssa tehtävä työ varsin naisten päihdehuollon palveluiden (avo- ja laitoshoitopalvelut) lisäksi.

Päihdepalveluihin osallistuvat kaikki nuoren kanssa toimivat tahot. Päihteisiin liittyvää työtä ovat esim.

- ennaltaehkäisevät toimenpiteet, joiden tavoitteena on nuoren päihteetön elämä sekä
- varhaisen puuttumisen palvelut, joiden tavoitteena on puuttua välittömästi nuoren päihteiden käyttöön heti ensimmäisestä kokeilusta alkaen.

Yhteistyökumppanit

Päre-hankkeen yhteistyökumppaneita olivat kaikki Ylä-Kainuussa nuorten ja heidän perheidensä kanssa työskentelevät tahot eri sektoreilta. Ylä-Kainuuseen kuuluu kolme kuntaa: Hyrynsalmi, Puolanka ja Suomussalmi. Asukkaita Ylä-Kainuun alueella on yhteensä noin 15600 (Hyrynsalmi n. 2900, Puolanka n.3200, Suomussalmi n. 9500).

2. Hankehakemuksen mukaiset tavoitteet ja toteuttamissuunnitelma

Hankehakemuksen laatiminen tapahtui Kainuun alueella esille nousseiden haasteiden pohjalta.

2.1 Hankehakemuksen mukaiset tavoitteet hankkeelle

1. hankkeessa mukana olevien nuorten päihteiden ongelmakäytön lopettaminen ja heidän arjen hallinnan taitojen vahvistaminen
2. vanhempien ja vanhemmuuden tukeminen
3. palveluohjauksen ja varhaisen puuttumisen työmenetelmien kehittäminen ja alaikäisten päihdetyön vahvistaminen
4. työntekijöiden ja toimijoiden voimaannuttaminen työskentelemään uusien keinoin nuorten ja heidän perheidensä kanssa

2.2 Toteuttamissuunnitelma

Vuonna 2008 käynnistetään	Vuonna 2009 jatketaan
<ul style="list-style-type: none">• Yhteistyöverkostojen luominen, toimintakäytäntöjen edistäminen ja vastuualueiden tarkentaminen• 13 - 17-vuotiaiden päihteiden riskikäyttäjien ja palvelutarpeen kartoittaminen palveluohjausmenetelmän kokeilemiseksi ja kehittämiseksi• Yksilö- sekä perhetyöskentely• Viranomaisille ja muille toimijoille järjestettävän koulutuksen kartoittaminen ja järjestäminen	<ul style="list-style-type: none">• Syvennettyä yksilö- ja perhetyöskentelyä• Kehittyvän palveluohjausmallin arvioimista ja soveltamista nuorten päihteiden käytön varhaiseen puuttumiseen, hoitoonohjaukseen ja hoitoon• Koulutusten järjestämistä hankkeen sidosryhmien työntekijöille ja yhteistyökumppaneille

3. Resurssit

Hankkeeseen on saatu rahoitusta 80 % Oulun lääninhallitukselta, eduskunnan päihdepalvelujen kehittämiseen myöntämästä erillisestä määrärahasta ja 20 % Kainuun maakuntakuntayhtymän sosiaali- ja terveystoimialalta.

Hankkeen kokonaisbudjetti on ollut 143 750 €, josta haettu valtionosuus 115 000 €. Kainuun maakunta-kuntayhtymän osuus on ollut 28 750 €.

PÄRE-hankkeessa oli yksi kokopäiväinen työntekijä (projektipäällikkö) 7.4.2008 alkaen sekä 20 % toimistotyöntekijän työpanosta.

4. Toteutusprosessit

Hankkeessa on tuettu perusorganisaatioiden osaamista päihdenuorten kanssa työskennellessä, varhaisessa puuttumisessa ja päihdeongelmien ennaltaehkäisyssä. Hankkeen toimenpiteillä on pyritty vastaamaan hankkeen alussa toimijoille tehtyjen kartoitusten kautta nousseisiin tarpeisiin. Asioita on kehitetty niin, että toiminnassa korostuvat puheeksi ottaminen, varhainen puuttuminen sekä selkeät toimintamallit. Lisäksi on selkeytetty toimintaa ja avaamaan hoito-/palvelupolkuja niin, että nuoren palvelukokonaisuus ja asioiden eteneminen olisivat eri toimijoiden tiedossa.

5. Hankkeen ohjausryhmä

Hankkeen ohjausryhmä on kokoontunut 4 kertaa vuodessa. Ohjausryhmän tehtävinä ovat olleet: hankkeen edistymisen seuraaminen ja arvioiminen, talouden seuraaminen, projektisuunnitelman muutosten hyväksyminen, hankkeen raporttien käsitteleminen ja hyväksyminen, asiantuntijana toimiminen, toimiminen linkkinä sidosryhmiin, hankkeen tuloksellisuudesta ja vaikuttavuudesta vastaaminen, hanketyön tukeminen sekä hankkeeseen liittyvien päätösten tekeminen.

Päre- hankkeen ohjausryhmän kokoonpano:

Terttu Huttu-Juntunen

Ohjausryhmän puheenjohtaja
Perhepalvelupäällikkö
Kainuun maakunta-kuntayhtymä

Marja-Liisa Komulainen

Ohjausryhmän varapuheenjohtaja
Sosiaalialan erikoissuunnittelija
Kainuun maakunta-kuntayhtymä

Marita Pikkarainen

Kehittämispäällikkö
Kainuun maakunta-kuntayhtymä

Sari-Marita Ikäheimo

Kaide- hanke, Tervein mielin Kainuussa -
hanke
Kainuun maakunta-kuntayhtymä

Matti Kuntsi

Toimipaikan johtaja
Kainuun ammattiopisto

Satu Laitinen

Vapaa-aikasihteeri
Hyrnsalmi

Tarja Karjalainen

Ohjausryhmän sihteeri
Toimistos sihteeri
Kainuun maakunta -kuntayhtymä

Ari Huttu (30.9.2009 saakka)

Rehtori
Ruukinkankaan koulu, Suomussalmi

Terhi Kuparinen

Vanhempi konstaapeli
Kainuun poliisilaitos

Riikka Isola (02/2009 saakka)

Nuorisotyöntekijä
Purnukka ry.

Maarit Heikkinen

Sosiaaliohjaaja
Kainuun maakunta-kuntayhtymä

Silja Pyykkönen

Diakoniatyöntekijä
Suomussalmen seurakunta

Seppo Suorsa

Rahoittajan edustaja
Oulun lääninhallitus

6. Hankkeen lähtökohdat

Hankkeen toteutuksen pohjana on ollut hankesuunnitelma. Hankkeen toimenpiteillä on vastattu suoraan kentältä nouseviin haasteisiin ja toivomuksiin. Hankkeen suurimpana tavoitteena on ollut palveluohjausmallin luominen päihteitä käyttäville 13–17-vuotiaille nuorille. Palveluohjausmallin tueksi on yhteistyössä eri toimijoiden kanssa suunniteltu ja toteutettu päihteettömyyttä ja varhaista puuttumista sekä päihteiden käytön lopettamista tukevia toimintamalleja.

6.1 Toimijoille tehdyn kartoituksen tulokset

PÄRE-hanke teki kartoituksen alueella nuorten kanssa työskenteleville henkilöille. Kartoitukseen vastasi alueen:

- lastensuojelun sosiaalityö
- nuorisotyö
- seurakunnan nuorisotyö
- koulukuraattorit
- kouluterveydenhoitajat
- poliisi

Nuorten päihteiden käytössä tai yleensä nuorten tilanteessa huolestuttavat asiat:

- ✓ aloitusiän aleneminen
- ✓ suurkuluttajien määrän kasvu nuorissa
- ✓ psyykinen oireilu
- ✓ väkivalta
- ✓ kiusaaminen
- ✓ itsetuhoisuus
- ✓ vanhempien neuvottomuus

Oman työn vahvuudet, mahdollisuudet, heikkoudet ja uhat nuorten asioissa

Vahvuudet:

- ✓ aitous
- ✓ luottamus
- ✓ toivo
- ✓ ei tuomita, vaan kuunnellaan nuorta
- ✓ oma koulutus/monipuolinen työkokemus
- ✓ kokonaisvaltainen näkeminen
- ✓ hyvät, moniammatilliset verkostot
- ✓ pienen paikkakunnan edut
 - tuttuus auttaa
 - yhteisön turvallisuus
- ✓ näkee ajan ilmiöt läheltä
- ✓ puheeksi ottaminen ja avoimuus
- ✓ osaa rajata oman työnsä ja tunnistaa eri toimijoiden roolit ja tehtävät
- ✓ helposti tavoitettavissa
- ✓ puuttuminen nuorten juomiseen

Mahdollisuudet:

- ✓ organisaation ohjaus/ tiedonsiirto
- ✓ yhteistyön kehittäminen entisestään
- ✓ nuori mukaan oman elämän suunnitteluun
- ✓ nuorisotyöhön satsaaminen
- ✓ perheiden tukeminen ja aktivoiminen
- ✓ toimivaan moniammatilliseen verkostoon hyvä rakentaa myös uutta!
- ✓ yhteistoiminnan koordinoiminen
- ✓ todellisten tarpeiden kartoittaminen
- ✓ ilmapiirin muokkaaminen
- ✓ päihteettömyyteen motivoiminen
- ✓ palveluohjaus

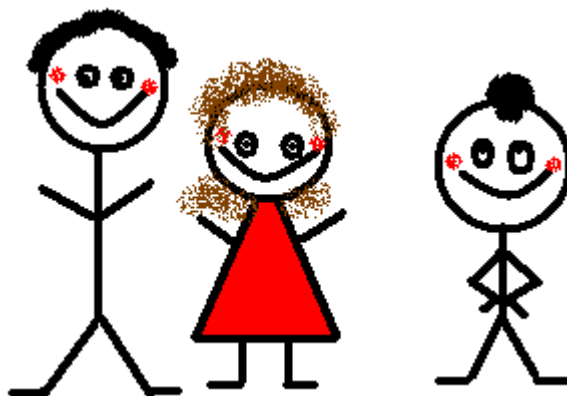
Heikkoudet ja uhat:

- ✓ asenteet
- ✓ jatkuvat muutokset
- ✓ aidon avoimuuden puuttuminen
- ✓ tiedon puute
- ✓ liian vähäiset resurssit, nuorille pitäisi olla enemmän aikaa
- ✓ resurssien kohdentaminen
- ✓ ruohonjuuritason tekijöiden huono kuuleminen
- ✓ konsultaatiota tulisi olla enemmän ja monipuolisemmin
- ✓ puututaan liian myöhään
- ✓ vapaa-ajalla tulisi olla enemmän resursseja
- ✓ yhteiskunnan muuttuminen
- ✓ yleinen turvattomuus
- ✓ nuorten päihdepalvelut?
- ✓ tyhjenevä kunta
- ✓ poliisi kaukana
- ✓ palvelut poljetaan minimiin
- ✓ nuoriin ei panosteta
- ✓ nuorille ei ole harrastusmahdollisuuksia
- ✓ palveluiden karkaaminen kauas
- ✓ tukirakenteiden mureneminen

Toimijoiden toiveet Päre-hankkeelle

- ✓ Yleinen herättely aiheesta joka taholle
- ✓ vahvoja kannanottoja
- ✓ toimintaohjeet ja selkeät mallit
- ✓ tiedottaminen
- ✓ matalan kynnyksen palvelut
- ✓ puheeksi ottaminen
- ✓ hyvät, ennen toimineet toimintamallit uudestaan käyttöön
- ✓ nuorten aktivointi
- ✓ varhaiseen puuttumiseen ja ennaltaehkäisyyn panostaminen
- ✓ kehittää toimijoiden taitoja kuulla nuorta
- ✓ avopuolen palveluita nuorille
- ✓ yhteisten asioiden puolesta yhteistyötä
- ✓ tukea myös perheelle
- ✓ projekti kokoaa tiedot ja tuo näkyväksi hyvät ja pahat, antaa teko-hengitystä että entiset hyvät käytännöt herätetään henkiin. Uusia ideoita -> esille tuominen, käytäntöön ottaminen
- ✓ päihderata
- ✓ koulutusta!
- ✓ vanhemmille tietoa kotiin
- ✓ jos nuorella päihdeongelma, on usein myös muita ongelmia -> kokonaisvaltainen huomioiminen
- ✓ rakenteisiin jääviä yhteistyömalleja eri toimijoiden kesken

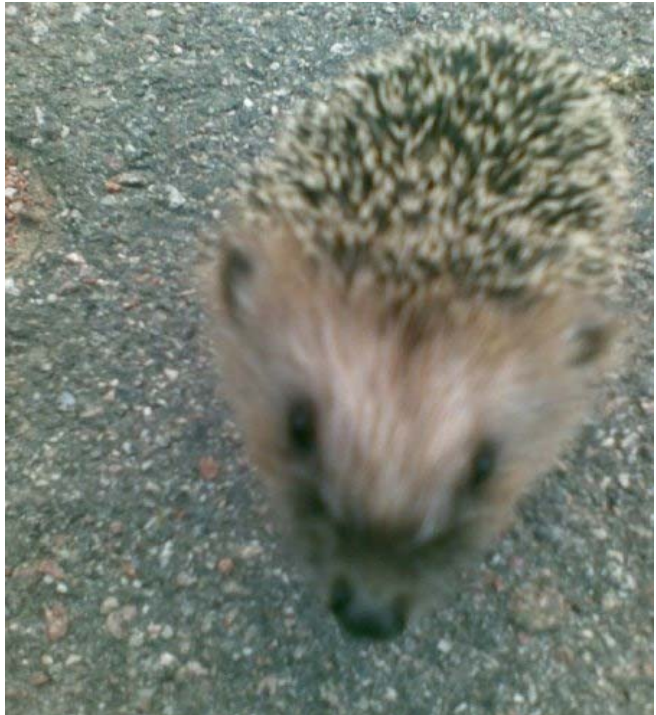
Toimijat toivat eri yhteyksissä esille sen, että alaikäisiä päihderiippuvaisia ei alueella ole määrällisesti paljon. On kuitenkin hyvä, että on olemassa malli, miten ja minne päihdeongelmaista nuorta ohjataan. Erityisesti toimijat toivoivat konkreettisia työkaluja ja ohjeistuksia päihdeongelmaisen nuoren kanssa toimimiseen sekä yhteistyöhön muiden toimijoiden kanssa. Toimijat toivat vahvasti esille sitä, että palveluiden suunnittelussa tulee ottaa huomioon nuori ja hänen elämäntilanteensa kokonaisvaltaisesti.

7. Kentältä nousseisiin haasteisiin vastaaminen ja hankkeen toteutuminen tavoitteisiin nähden

Päre- hankkeen toteuttamisessa pohjana olivat hankesuunnitelma, toimijoille tehty kartoitus, sekä muut eri yhteyksissä esille tuodut asiat. Hankkeessa toteutuksessa pyrittiin vastaamaan kentän tämänhetkisiin haasteisiin.

Hankkeessa mukana olevien nuorten katsottiin käsittävän kaikki Ylä-Kainuun 13 – 17 -vuotiaat, palveluiden tarpeessa tai jo palveluiden piirissä olevat nuoret. Hankkeessa heidän tilannettaan parannettiin vahvistamalla toimijoiden verkostoitumista ja osaamista, jotta nuorten ja heidän perheidensä tuki olisi mahdollisimman kattavaa.

Hankkeessa työskenteli yksi projektityöntekijä (projektipäällikkö). Hankkeen ohjausryhmä linjasi ensimmäisessä kokouksessaan tarkennetun toimintasuunnitelman käsittelyn yhteydessä, että projektipäällikön työpanosta on tärkeää käyttää erityisesti olemassa olevien toimijoiden osaamisen vahvistamiseen sekä uusien toimintamallien esittelyyn, käytäntöön ottamiseen ja juurruttamiseen. Hankkeen tavoitteena ei ollut tarjota palveluita, jotka loppuvat hankkeen päätyttyä, vaan luoda rakenteisiin jääviä, pysyviä toimintamalleja.

7.1 Varhainen puuttuminen ja tukeminen

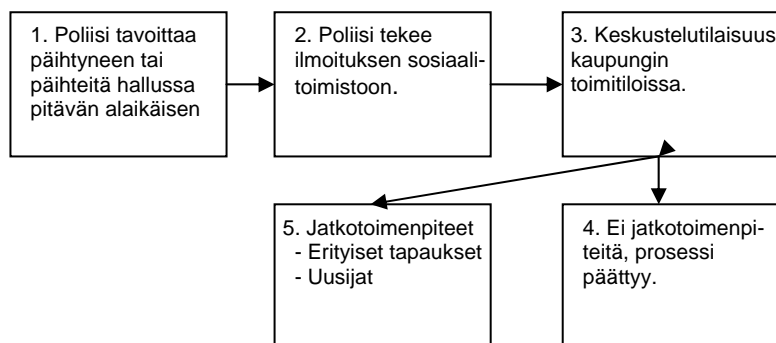
Kartoituksissa ja muissa toimijoiden kuulemisissa yksi tärkeä esille noussut teema on ollut varhaiseen puuttumiseen panostaminen sekä uusien mallien luominen varhaisen puuttumisen toimenpiteiksi. Nuoren historian ja taustan tunteminen sekä eri vaiheissa toteutettavat toimenpiteet auttavat myös toimijoita seuraamaan nuoren tilanteen kehittymistä ja reagoimaan palvelutarpeen muutoksiin nopeasti.

7.2 Valomerkki -toimintamalli

- Valomerkki- toiminta aloitettiin Kaarinan kaupungissa vuonna 2004
 - tämän jälkeen malli on otettu käyttöön useassa muussakin kunnassa (mm. Pirkkala, Riihimäki, Salo)
- Toimintamallin tarkoituksena on puuttua välittömästi alle 18-vuotiaiden lasten ja nuorten ilmitulleeseen päihteiden käyttöön järjestämällä keskustelutilaisuus, johon kutsutaan lapsi ja tämän vanhemmat .
- Toimintamallin tavoitteena on myös vaikuttaa asenteisiin ja yleiseen mielipiteeseen, jotta lasten ja nuorten päihteiden käyttöä ei sallittaisi.

- ✓ Puolangalla Valomerkki -toimintamalli otettiin käyttöön alkukesällä 2009. Samalla Puolangasta tuli pohjoisin valomerkkiä toimintamallia toteuttava kunta Suomessa.
- ✓ Hyrynsalmella ja Suomussalmella mallin käyttöönotosta päätettiin syksyllä 2009.

Valomerkki –toimintamalli (Kaarinan kaupunki):

- Kun on kyseessä ensimmäinen nuoreen liittyvä kontakti sosiaalitoimeen ja sosiaalityö arvioi että tilanne ei vaadi sosiaalityön toimenpiteitä, hoidetaan haastattelu nuorisotoimen puolella. Tällöin lapsi ja vanhemmat käyvät keskustelun nuorisotyöntekijän kanssa. Keskustelun tarkoitus on kartoittaa tilanne, jolloin nuori käytti päihteitä ja tukea nuoren päihteettömyyttä sekä vanhempia kasvatustyössä. Nuorisotyöntekijä tarjoaa nuorelle vaihtoehtoista tekemistä ohjaamalla häntä nuorisotoimen tarjoamien palveluiden piiriin.
- Mikäli nuori on toistamiseen jäänyt kiinni päihteiden käytöstä tai hallussa pidosta tai lapsi on aikaisemmin ollut lastensuojelun kanssa tekemisissä, haastattelun tekee lastensuojelun sosiaalityöntekijä. Haastattelun voi tehdä myös työparityöskentelynä.

Ylä-Kainuussa mallia on sovellettu paikkakunnittain resurssien ja olemassa olevien toimintamallien mukaan. Tärkeää on, että jokaiseen lasten päihteiden käyttöön liittyvään lastensuojeluilmoitukseen reagoidaan ja asia käydään läpi yhteisessä keskustelussa lapsen ja vanhempien kanssa. Olennaisimmat asiat Valomerkki -toimintamallissa ovat nopea puuttuminen, sosiaali- ja nuorisotyön yhteistyön tiivistäminen sekä nuoren ohjaaminen kunnan tarjoamiin vapaa-ajanviettomahdollisuuksiin. Keskustelun on nuoren tukemisen lisäksi tarkoitus tukea vanhempia kasvatustyössä

7.3 Esitteet

PÄRE-hankkeessa on tehty kaksi esitettä:

”Nuoret ja päihteet” -esite on tarkoitettu pääasiassa vanhemmille. Se sisältää tietoa nuorten päihteiden käytön tunnistamisesta ja antaa neuvoja puuttumiseen.

Terveiset Ylä-Kainuun lastensuojelun sosiaalityöstä lukioille ja ammattikouluille -esite sisältää ohjeistuksen yhteistyöstä sosiaalitoimen kanssa.

7.4 Päihdemittari

Hanke on testannut Kuopion kaupungin terveyden edistämisen suunnittelijan Marjatta Pirskasen suunnittelemaa nuorten päihdemittaria koko Ylä-Kainuussa nuorisotoimen, koulujen, lähihoitajaopiskelijoiden ja muiden alueen toimijoiden kanssa yhteistyössä järjestetyn Camera Obscura -päihderadan yhteydessä. Koko Ylä-Kainuun 564:stä 7.-9. luokkalaista kyselyyn vastasi radan yhteydessä 482 oppilasta. Näin saatiin kattavasti tietoa koko Ylä-Kainuun 7.-9.-luokkalaisten päihteiden käytöstä. Päihdemittarin tulokset julkistettiin koko Ylä-Kainuun osalta. Tuloksia käytiin läpi koulujen oppilashuoltoryhmissä.

(Tiivistelmä tuloksista, liite 1)

Päihdemittarin kokeilun yhteydessä havaittiin muutamia huomioita mittariin ja sen käyttöön liittyen:

- Mittarin kysymykseen ”olen satuttanut itseäni humalassa”, tulee lisätä vaihtoehdot: ”Olen satuttanut itseäni humalassa tarkoituksellisesti” ja ”olen satuttanut itseäni humalassa vahingossa”.
- Toiseksi todettiin, että osa nuorista ”menivät siitä, missä aita on matalin”, eli vastasivat kahteen ensimmäiseen kohtaan ”ei/en”, jolloin kyselyssä voi siirtyä suoraan kysymyslomakkeen viimeisiin kysymyksiin. Päihdemittari on siis hyvä täyttää/käydä kysymys kysymykseltä läpi yhdessä esim. terveydenhoitajan kanssa, ilman kiirettä.

Projektipäällikkö on Puolangalla ja Suomussalmella käynyt kouluterveydenhoidon, nuorisotyön ja sosiaalitoimen kanssa läpi päihdemittarin käyttöä. Samalla käytiin läpi nuorten ohjausmallia.

7.5 Päihdejana

Projektipäällikkö osallistui aktiivisesti Ylä-Kainuun alueen perhekeskustiimien palaveriin. Perhekeskustiimeihin kuuluu paikkakunnasta riippuen lasten ja lapsiperheiden kanssa toimivia työntekijöitä eri tahoilta (päivähoito, koulu, nuorisotyö, seurakunta jne.). Perhekeskuspalaverissa käydään läpi ajankohtaisia asioita liittyen perheiden, lasten ja nuorten kanssa tehtävään työhön. Palaverissa projektipäällikkö kertoi omalta osaltaan projektin tavoitteista ja tiedotti projektin etenemisestä. Lisäksi projektipäällikkö kutsui perhekeskustiimeihin paikalle asiantuntijoita kertomaan ajankohtaisista asioista alaikäisten päihteiden käyttöön liittyen.

Perhekeskustiimeissä nousi jatkuvasti esille ennaltaehkäisevän työn sekä varhaisen puuttumisen merkitys. Monille toimijoille oli epäselvää, missä päihdetyötä tehdään ja mikä on kenenkin rooli päihdetyön kentällä. Lisäksi toimijat kaipasivat tietoa siitä, miten itse kukin voisi entistä paremmin huomioida päihdeasiat omassa työssään.

PÄRE-hanke vastasi toimijoiden tarpeisiin kehittämällä yhdessä Ylä-Kainuun perhekeskuksen tiimi johtaja Anneli Louhelan kanssa asian käsittelyyn päihdejana -mallin. Päihdejanaan tuodaan näkyviin päihteisiin liittyvä työ eri toimijoilla raskauden alusta, siihen asti kun lapsi täyttää 18vuotta.

Perhekeskusteissa paikkakunnittain toteutettavassa päihdejana-työskentelyssä pohdittiin seuraavia asioita:

- millaista työtä paikkakunnalla jo tehdään näiden asioiden hyväksi
- mitkä mahdollisesti ennen hyvin toimineet käytännöt ovat jääneet syystä tai toisesta pois käytöstä ja
- mitä mahdollisia kehittämisideoita/koulutustarpeita kentältä löytyy.

Päihdejanan yksi tärkeä tehtävä on tehdä näkyväksi päihdetyön laajuus ennaltaehkäisevästä korjaavaan työhön niin lapsen, kuin perheenkin näkökulmasta ja kaikki se työ, mitä kukin toimija asian eteen omassa työssään tekee. Jana havainnollistaa myös ne aukko-paikat, joissa työtä/toimenpiteitä ei vielä tehdä ja siten mahdollistaa uuden kehittelyn. (päihdejana -malli, liite 2)

7.6 Ohjausmalli

Palveluohjaus on toimintapa, jossa asiakkaalle räätälöidään tuki hyödyntäen laajasti koko hänen verkostoaan. Palveluohjauksessa keskeistä on taito luoda hyvät suhteet kaikkien toimijoiden välille ja luotsata asiakkaan asioita eteenpäin. Palveluohjaaja antaa asiakkaalle henkilökohtaista tukea arjen sujuvuuden ja itsenäisen elämän tukemiseksi. (Kaarina Mönkkönen 2007)

Toimijat usealta eri taholta toivat hankkeen aikana esiin yhteisen ongelman; tiiviiseen ohjaukseen ei ole riittävästi aikaa. Toimijat toivovat, että nuorille saataisiin palkattua oma palveluohjaaja, joka toimisi nuoren kanssa riippumatta siitä, onko nuori työtön, opiskelija, työssäkäyvä jne. Tarve tämän tyyppiselle palvelulle on suuri. Palveluohjaajalla olisi kokonaisvaltainen kuva nuoren tilanteesta ja mahdollisesti siinä tapahtuvissa muutoksissa. Näin palvelutarpeen muutoksiin pystyttäisiin reagoimaan nopeasti, eivät ongelmat pääsisi kasautumaan. Samalla vältettäisiin päällekkäistä työtä

Yksi hankkeen keskeinen ajatus oli palveluohjauksellinen työote. Hankkeen aikana lähdettiin pohtimaan olemassa olevien toimijoiden kanssa palveluohjauksellista työtettä osana omaa työtä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että työ on aidosti asiakaslähtöistä ja toimijat tekevät keskenään tiivistä yhteistyötä. Nuorta ei lähetetä toimijalta toiselle, vaan asiat

tehdään yhteistyössä joko työparina tai laajempina verkostona. Lisäksi aina sovitaan siitä, kenellä on seurantavastuu nuoren tilanteen kehittymisestä. Näin pystytään välttämään tilanne, jossa nuori jää yksin. Toimijat pohtivat yhdessä nuoren ja perheen kanssa tilannetta, tekevät palvelusuunnitelman, joka tukee parhaalla mahdollisella tavalla nuoren ja hänen perheensä tilannetta sekä sopivat toimijan, jolla on vastuu nuoren kokonaistilanteen seurannasta. Lisäksi sovitaan tietyn ajan päähän seurantapalaveri, jolloin käydään läpi nuoren tilanne uudestaan. Seurantapalaveriin osallistuvat nuoren kanssa työskentelevät tahot, nuori sekä hänen vanhempansa. Mikäli nuori on sosiaalitoimen asiakas, on seurantavastuu sosiaalityöntekijällä. Mikäli katsotaan, että asiakkuuteen ei ainakaan toistaiseksi ole perusteita, voi ohjausvastuu olla myös muilla nuoren kanssa työskentelevillä tahoilla, kuten kouluterveydenhoitajalla tai -kuraattorilla. Ohjausvastuu voi olla myös työparilla.

**Nuorten ohjausmalli
PÄRE, päihdehoitopalvelua nuorille, -hanke**

Nuorta ei lähetetä eteenpäin, vaan se toimija, jolla huoli herännyt, ottaa asiakseen selvittää nuoren palvelutarpeen yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa

Sen sijaan, että miettisimme, mihin päihteitä käyttävä nuori ohjataan, tulisi meidän pohtia: mikä on minun oma roolini ja mahdollisuus tukea nuorta päiheteettömyyteen?

Päihteidenkäyttöön liittyy aina useita eri tekijöitä. Tämän vuoksi on päihteidenkäytön lisäksi kartoitettava muut palvelutarpeet → miksi nuori juo?

Päihteillä voimakkaasti oireileva nuori on mahdollista sijoittaa kodin ulkopuolelle esim. päihdekuntoutukseen. Tärkeää on kuitenkin luoda myös kotiin ja nuoren omaan elinympäristöön yhdessä toimijoiden ja nuoren lähipiirin kanssa sellaiset turvaverkostot, että nuori pystyy elämään tasapainoista ja turvallista elämää.

HUOLI HERÄÄ

- Kuka tahansa nuoren kanssa toimiva/ omainen

- Huolen ilmaisu
- Keskustelu nuoren kanssa

- ✓ Puheeksi ottaminen ei ole hyökkävää, vaan toimija ilmaisee nuorelle huolensa
- ✓ Keskustelu ei ole yksipuolista valistusta
 - ➔ Tärkeää on kuulla nuorta

OHJAUKSEN TARPEEN MÄÄRITYS

- Sosiaalityö
- Terveyskeskuksen henkilökunta
- Perheneuvola
- Kouluterveydenhuolto
- Koulukuraattori
- Lanu
- Nuorisotyö

- Päihdemittari
- Voimavarakartoitus
- Psykkinen, fyysinen ja sosiaalinen hyvinvointi
- Lastensuojelun konsultointi/ lastensuojeluilmoitus

- ✓ Päihdemittarin teettäminen ei sinällään riittävä toimenpide, vaan väline keskustelun pohjaksi
- ✓ Nuorta ei lähetetä eteenpäin yksin, vaan sovitaan esim. sosiaalitoimen kanssa yhteinen palaveri, johon myös lähettävä taho osallistuu
- ✓ Päihteidenkäytön lisäksi kartoitetaan myös muut nuoren hyvinvointiin liittyvät asiat
- ✓ Viranomaisverkoston lisäksi nuoren lähiverkosto huomioidaan
- ✓ Vanhemmat mukana työskentelyssä alusta lähtien

PALVELUTARPEEN TARKENTAMINEN JA OHJAUKSEN TOEUTUS

- Sosiaalityö -> sosiaalityöntekijä
Tukihenkilö, perhetyö, laitoshoido/sijoitus (perhekoti/päihdeyksikkö),perhekuntoutus
- Kouluterveydenhoito
- Koulukuraattori
- Perheneuvola
- LaNu
- Riippuvuuskäsittely

- Motivoiva haastattelu
- Työparityöskentely
- Valomerkki –toimintamalli
- Voimavara-/tunnekortit ym.
- Verkostokonsultti

- ✓ Verkostopalaverissa nimetään seurantavastuu
- ✓ Seurantavastuu voi olla kenellä tahansa verkostossa työskentelevällä taholla
 - ➔ palvelukynnys tehdään nuorelle ja perheelle mahdollisimman matalaksi.
- ✓ Seurantavastuu voi olla myös työparilla.
- ✓ Jos lapsi tulee lastensuojelun sosiaalityön asiakkaaksi, on seurantavastuu sosiaalityöntekijällä
- ✓ Suunnitelma tehdään yhdessä nuoren ja perheen kanssa sovituksi ajaksi, jonka jälkeen kutsutaan verkosto uudelleen koolle tilanteen arvioimiseksi

OHJAUKSEN ARVIOINTI JA VAIKUTTAVUUS

Moniammatilliset verkostopalaverit,
joissa mukana nuori ja vanhemmat, sekä mahdollisesti nuoren muuta lähiverkostoa

- Nuoren ja vanhempien, sekä toimijoiden arviot palveluiden vaikuttavuudesta
- Päihdemittari -> päihteiden käytön vähentäminen /lopettaminen
 - ➔ Nuoren ja perheen voimavarat vahvistuvat ja palveluntarve vähenee

- ✓ Ohjauksen/palvelujen vaikuttavuutta mitataan verkostopalavereissa, joita järjestetään säännöllisin väliajoin
 - ➔ palvelutarpeen muutoksiin vastaaminen
- ✓ Palveluiden muutoksista ym. asioista keskustellaan aina nuoren ja hänen lähipiirinsä kanssa
- ✓ Palvelusuhteen päättymisen todetaan yhteisessä verkostokokouksessa

7.7 Nuorten päihdehoitopalvelut

Kainuun maakunta -kuntayhtymän riippuvuuksien hoidon palvelut on linjattu kuuluvaksi 18-vuotta täyttäneille. Näin ollen varsinaista riippuvuuksienhoidon päihdetyötä ei alle 18-vuotiaille periaatteessa ole ollut tarjolla. Käytännössä asia on hoidettu niin että alle 18-vuotiaiden asioissa on riippuvuuksien hoidon rooli ollut toimia työparina mm. palvelutarpeen arvioinnissa.

PÄRE-hanke käynnisti työn nuorten avopalveluiden järjestämisen suunnittelemiseksi yhdessä riippuvuuksien hoidon, lasten ja nuorten mielenterveys- sekä perhepalveluiden kanssa. Nuorten kanssa tehtävään työhön haettiin suunnittelussa roolijakoa ja yhdenmukaisuutta koko Kainuun alueella. Roolijaon lisäksi on mietitty sitä, millaisista palveluista nuori parhaiten hyötyisi.

Kokoontumisissa pohdittiin, millaista osaamista riippuvuuksien hoidossa nuorten kohdalla tarvitaan. Esille nousi seuraavanlaisia huomioita:

- Nuoret ja heidän tarpeet voivat olla erilaisia kuin aikuisten. Tärkeintä on että nuorta ohjaavalla henkilöllä on monipuolista osaamista sekä hyvät yhteistyötaidot -> moniammatillinen työ nuoren tilanteen selvittämiseksi ja eteenpäinviemiseksi.
- Nuorten ohjaamisessa tarvitaan niin sairaanhoidon kuin sosiaalipuolenkin osaamista, korostuuko nuorten kohdalla nimenomaan sosiaalipuolen osaaminen? Erityishuomiota kiinnitettävä nivelvaiheisiin.
- Nuorten tavoittamiseksi on hyvä miettiä uusia malleja (internet?).
- Isomman alueen yhteinen, jalkautuva ratkaisu harkinnan arvoinen myös nuorten päihdehoitopalvelujen ratkaisemiseksi. Tärkeää on, että palvelu on saatavissa nopeasti paikalle tarvittaessa.
- Tärkeää on pysyvyys, jatkuvuus ja luottamuksellisen suhteen rakentaminen ns. omaohjaaja.
- Ryhmä oli yhtä mieltä siitä, että nuorten päihteiden käyttöön on hyvä puuttua mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja päihdepalveluita on oltava olemassa alle 18-vuotiaille. Myös perheiden kanssa tehtävää työtä ja perheiden tukemista on kehitettävä.

Suunnittelussa otettiin huomioon kansalliset linjaukset, jotka tulevat omalta osaltaan vaikuttamaan palveluiden järjestämiseen. Sosiaali- ja terveysministeriön asettaman Mieli 2009 -työryhmän alkuvuodesta 2009 valmistunut kansallinen mielenterveys- ja päihde-

suunnitelma sisältää mielenterveys- ja päihdetyön kehittämisen keskeisimmät linjaukset, toimintamallit mielenterveys- ja päihdepalveluiden ja niihin liittyvän päivystyksen järjestämiseksi alueellisina kokonaisuuksina. Lisäksi suunnitelma sisältää ehdotuksia mielenterveys- ja päihdetyön hyvien käytäntöjen yleistämiseksi sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä ohjauskeinojen kehittämiseksi. Suunnitelman pohjalta on mietitty millaisia muutoksia esim. asiakkaan pääseminen mielenterveys- ja päihdepalveluihin yhden oven periaatteella tulee vaikuttamaan jatkossa mielenterveys- ja riippuvuushoidon palveluiden järjestämiseen Kainuussa. Asiaa valmistellaan Mieli 2009 -suunnitelman pohjalta sairaanhoitopiireittäin.

Päällekkäisen työn välttämiseksi Päre-hankkeen koolle kutsumassa ryhmässä sovittiin, että nuorten päihdepalveluitten työstämistä jatketaan Kainuussa Mieli 2009 -ohjelman pohjalta aloitettavaan työhön nimetyssä työryhmässä.

7.8 Esimerkkejä hankkeen muusta toiminnasta

Hankkeen aikana projektipäällikkö osallistui eri työryhmiin ja tilaisuuksiin, sekä teki kentällä työtä tuoden päihdeteemaa esille ja vahvistaen verkostoja toimimaan yhteistyössä nuoren ja perheen hyväksi. Seuraavaksi muutamia esimerkkejä hankkeen toiminnasta ja näkyvyydestä kentällä:

Hanke:

- jalkautui nuorisotiloille poliisipartion kanssa
 - keskustelua mm. mopoista, rattijuopumuksesta jne.
- järjesti mm.
 - valomerkki -toimintamallikoulutuksen nuorisotyöntekijöille Kajaanissa 10.9.2009
 - kouluilla vanhempainiltoja päihdeteemasta
 - eri kokoonpanoilla verkostokokouksia toimijoille yhteistyön tiivistämiseksi
- piti päihdeteemasta osion Hyrynsalmen rippileirillä
- osallistui perhekeskustiimien kokouksiin Puolangalla, Hyrynsalmella ja Suomussalmella
- osallistui Kainuun kyläpäiville Sotkamoon.
 - Kyläpäivillä pidettiin päihdeaihetta esillä omassa osastossa yhteistyössä Kainuun päihdetyön koordinointi -hankkeen kanssa
- toteutti Camera Obscura -päihdelabyrinthin Ylä-Kainuussa yhteistyössä koulujen, nuorisotyön ja Kainuun ammattiopiston lähihoitajaopiskelijoiden kanssa
- hankki materiaalia ja tietoa toimijoille työskentelyn tueksi
 - esim. erilaiset ohjauksessa käytettävät kortit, nuorten ahdistuneisuus ja päihteiden käyttö -julkaisu
- piti päihdeteemaa esillä
 - mm. Älä välitä jos välität - ja ehkäisevän päihdetyön viikon julisteet, lehtijutut
- julkaisi oma-aikakalenteriin tietosivun Kainuulaisille nuorille (liite 3)

8. Koulutus

Toimijoiden osaamista on hankkeessa vahvistettu verkostoitumisen lisäksi koulutuksilla.

Valomerkki -toimintamalli koulutus, kouluttajana Pauli Koski, Kaarinan kaupunki

Valomerkki-toimintamalli koulutus nuorisotyöntekijöille Kajaanissa kouluttajana Johanna Kurtti, projektipäällikkö

Valomerkki -toimintamalli on Kaarinassa poliisin, lastensuojelun sosiaalityön ja nuorisotoimen yhteistyössä kehittelemä toimintamalli nuorten päihteiden käytön nopeaan puuttumiseen. (koulutuksen esite, liite 3)

Motivoivan haastattelun menetelmäkoulutus, kouluttajana Leena Paasikannas

Koulutus oli kolmipäiväinen ja se toteutettiin syys-lokakuussa 2009. Koulutukseen osallistui kaksi nuoriso-ohjaajaa, sosiaalityöntekijä, sosiaaliohjaaja, peruskoulun kuraattori, kaksi työntekijää nuorten mielenterveyspalveluista sekä kaksi kouluterveydenhoitajaa.

Motivoiva haastattelu on voimavarasuuntautunut työmenetelmä, jossa asiakkaan muutoshalukkuutta lisätään haastattelumenetelmällä ja kehitetään asiakastyössä olevan motivointitaitoja. Menetelmä on kehitetty erityisesti riippuvuus-, sosiaalisia ja terveyskäyttäytymisen ongelmia työssään kohtaaville, kun kyse on esim. asiakkaan motivaatio- ja sitoutumisongelmista.

Päihdemittariperehdytys

Projektipäällikkö on pitänyt Ylä-Kainuussa syksyn 2009 aikana päihdemittarista sekä siihen liittyvästä varhaisen puuttumisen mallista koulutusta nuorten kanssa toimiville tahoille (pääasiassa sosiaalityöntekijöille ja kouluterveydenhoitajille). Koulutuksen yhteydessä käytiin läpi päihteitä käyttävän nuoren ohjausmalli, välineitä ohjaukseen sekä palveluohjauksellista työtettä.

Varhaisen puuttumisen malli on kehitetty Kuopion yliopiston hoitotieteen laitoksen ”Nuorten päihteiden käyttö ja varhainen puuttuminen koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa” - tutkimus- ja kehittämishankkeessa vuosina 2003 - 2007. Varhaisen puuttumisen malli koostuu Nuorten päihdemittarista (Adolescents' Substance Use Measurement, ADSUME) ja varhaisen puuttumisen toimintamallista interventiosuosituksineen ja toimintakaavioineen. (Pirskanen, Marjatta, 2007)

Loppuseminaari

Hankkeen loppuseminaarissa 28.10.2009 PÄRE-hankkeen toiminnan ja tulosten esittelyn lisäksi oli paikalla luennoitsijoita kertomassa

- päihteistä ja päihdetyöstä ammattikoulussa
- nuorten päihdehoidosta
- moniammatillisesta työstä nuoren hyväksi

(Loppuseminaarin ohjelma, liite 4)

9. Päihdeasioiden käsittelyn ja tiedonjaon turvaaminen jatkossa

PÄRE-hanke on yhteistyössä Tervein mielin Kainuussa -hankkeen ja paikallisten toimijoiden kanssa lähtenyt käynnistämään paikallisten päihdetyöryhmien toimintaa. Samalla työryhmiä on laajennettu niin, että ne jatkossa toimivat mielenterveys- ja päihdetyöryhminä. Paikallisen työryhmän tehtävänä on jakaa tietoa, käsitellä ajankohtaisia asioita sekä yhdessä pohtia ratkaisuja mahdollisiin ongelmakohtiin. Lisäksi työryhmät toimivat paikallisten asioiden esiintuojina maakunnalliseen työryhmään päin. Kesäkuussa 2009 Päre-hanke kutsui koolle työryhmän suunnittelupalaverin Suomussalmella ja Hyrynsalmella. Puolangan työryhmän suunnittelukokous pidettiin syksyllä 2009.

Paikallisten mielenterveys- ja päihdetyöryhmien toiminnalla turvataan tiedon jako ja ajankohtaisten asioiden säännöllinen käsittely paikallisella tasolla. Näin mahdollisesti esiintuleisiin haasteisiin voidaan yhdessä pohtia ratkaisuja ja puuttua varhain.

Jatkossa työstettävää

Valomerkki -toimintamalli koko Kainuuseen

- Kainuun kunnat ja maakunta-kuntayhtymä ovat päättäneet laatia yhteisen turvallisuussuunnitelman. Kainuun turvallisuussuunnitelmaa on työstetty erilaisissa painopistetyöryhmissä vuoden 2009 aikana. Projektipäällikkö Johanna Kurtti on ollut mukana painopistetyöryhmässä, joka on työstänyt turvallisuussuunnitelmaa mielenterveys- ja päihdetyön näkökulmasta. Työryhmä on päättänyt yhtenä lapsiin ja nuoriin kohdistuvana toimenpiteenä esittää Valomerkki -toimintamallin käyttöönottoa koko Kainuussa.

Päihdemittari -> koulutusta kouluterveydenhoitoon + sosiaalityöhön

- Projektipäällikkö on käynyt Ylä-Kainuun toimijoiden kanssa läpi Marjatta Pirskasen kehittämän nuorten päihdemittarin käyttöä nuorten ohjausmallien yhteydessä.

- Nuorten päihdemittari on päätetty ottaa käyttöön kouluterveydenhuollossa koko Kainuun alueella. Mittarin käyttöön ei kuitenkaan Päre-hankkeen järjestämien mittarin käyttöopastusten lisäksi ole järjestetty perehdytystä
 - Päihdemittarikoulutusta tulisi järjestää paikkakunnittain niin, että paikalla on vähintään lastensuojelun sosiaalityön ja kouluterveydenhuollon edustajat. Paikkakunnasta riippuen mukana on hyvä olla myös koulukuraattorit jne.
 - Koulutusasiaa tullaan esittämään eteenpäin vietäväksi Tervein mielin Kainuussa -hankkeen tuella

Päihdejana -mallin toteuttaminen eri työryhmissä

- Päihdejana tuo näkyväksi päihteisiin liittyvät toimenpiteet ja toimintamallit eri ikäkausina eri toimijoilla.
- Päihdejana-työskentelymalli tuo näkyväksi myös mahdolliset puutteet/ kehittämiskohteet niin toimenpiteisiin, kuin yhteistyöhönkin liittyen
- Päre-hankkeessa on tehty malli päihdejanan toteuttamisesta esim. perhekeskustiimeissä. Malli on yksikertainen ja helppo toteuttaa.
 - Jana-työskentely on antoisampaa, mitä enemmän eri toimijoita työskentelyyn osallistuu
- Jana -työskentelymallia tullaan esittelemään ja hyödyntämään Tervein mielin Kainuussa -hankkeessa

Lastensuojelun esite -> muokkaaminen eri toimijoille

- lastensuojelun sosiaalityön terveiset lukioille ja ammattikouluille -esitepohja on olemassa sähköisessä muodossa ja sitä voi helposti muokata eri tarpeisiin.
- esitepohjaa tullaan tuomaan esiin lastensuojelun sosiaalityön kokouksissa ja se on vapaasti muokattavissa eri yhteistyötahoille.

Palveluohjaajat nuorille

Vaikka olemassa onkin toimivia malleja ja yhteistyötä tehdään tiiviisti, on ongelmana usein toimijasta riippumatta resurssipula. Vähäisten resurssien vuoksi nuorten kanssa työskentelevät kokevat, että yksilöohjaukseen ja keskusteluihin ei ole riittävästi aikaa. Asiakkaita tulisi pystyä ottamaan ohjaukseen nopeasti, ilman ajanvarausta.

Palveluohjaaja:

- toimii nuoren tukena erilaisten asioiden selvittämisessä ja tukisi nuoren itsenäistymistä ja elämänhallintaa, menee esim. virastoihin nuoren mukana ja auttaa erilaisten paperitöiden tekemisessä
 - pystyy ottamaan nuoren asiat kokonaisvaltaisesti haltuun riippumatta siitä, onko nuori koulussa, työttömänä, koulun keskeyttänyt jne.
 - ei tee asioita nuoren puolesta, vaan tukee nuoren omatoimisuutta ja arjesta selviytymistä
- Tavoitteena:
 - luoda luottamuksellinen suhde ohjaajan ja nuoren välille
 - työskennellä nuoren kanssa pitkäjänteisesti ja tavoitteellisesti nuoren itsenäistä selviytymistä tukien

Yksi mahdollisuus palveluohjaukselliseen malliin on sosiaaliohjaajaresurssien lisääminen. Sosiaaliohjaajien palkkaaminen mahdollistaisi myös vahvemman panostuksen ennaltaehkäisevään työhön.

10. Hankkeen tulokset lyhyesti

- ✚ Ohjausmalli päihteitä käyttäville 13 - 17-vuotiaille nuorille
- ✚ Lastensuojelun sosiaalityön terveiset lukioille ja ammattikouluille -esite
- ✚ Nuoret ja päihteet -esite vanhemmille
- ✚ Valomerkki -toimintamallin käyttöönotto Ylä-Kainuussa
- ✚ Motivoivan haastattelun menetelmäkoulutus nuorten kanssa työskenteleville
- ✚ Päihdejanan toteuttaminen perhekeskuksissa Ylä-Kainuun alueella
- ✚ Päihdeasioista tiedottaminen median kautta (paikallislehdistö)
- ✚ Päihdeosaamisen vahvistaminen
- ✚ Yhteistyön tehostaminen eri toimijoiden välillä

11. Hankkeen arviointi

Ohjausryhmä on seurannut hankkeen etenemistä ja tavoitteiden toteutumista koko hankkeen ajan. Lisäksi projektipäällikkö on pyytänyt hankkeen loppuvaiheessa ohjausryhmän jäseniltä arvioinnin hankkeen onnistumisesta. Arviointi tehtiin suullisesti 28.10.2009 järjestetyssä arviointitilaisuudessa. Lisäksi ohjausryhmää pyydettiin arvioimaan hanketta kirjallisesti sähköpostitse.

Arvioinnissa esitetyt kysymykset:

1. Missä asioissa hanke on mielestäsi onnistunut/ mitä hyvää hankkeessa on ollut? (esim. hankkeen eteneminen, tiedottaminen, toimenpiteet, mallit, koulutukset, resurssit)
2. Missä asioissa hanke olisi voinut onnistua paremmin (kehittämiskohteet)?
3. Onko hanke vastannut odotuksia?
4. Muuta kommentoitavaa:

(Kirjallisena tulleet arvioinnit sitaateissa)

Missä asioissa hanke on mielestäsi onnistunut/ mitä hyvää hankkeessa on ollut?
(esim. hankkeen eteneminen, tiedottaminen, toimenpiteet, mallit, koulutukset, resurssit jne.)

- Päre -hanke on tuonut lisäarvoa yhteistyöhön päihdeteeman ympärillä. Hankkeen kautta on päässyt tutustumaan toimijoihin laajemmin, kuin tähän saakka perustyön yhteydessä.
- Lähtökohtaisesti onnistunut ratkaisu oli se, että hankkeella ei lähdetty tekemään nuorten ohjausta hankkeen ajaksi ja hankkeen resurssien voimin, vaan alusta lähtien tavoitteena oli rakentaa olemassa oleville toimijoille yhteistyömalleja, jotka jäävät elämään myös hankkeen päätyttyä.
- Hankkeessa on tehty perustaa nuorten kanssa tehtävälle työlle. Tälle perustalle on hyvä jatkossa rakentaa lisää.
- Toimijat ovat saaneet lisää työkaluja hankkeen koulutusten ja materiaalien kautta
- Hanke on innostanut myös vanhojen työkalujen käyttöön
- Tiedottaminen paikallislehdissä on ollut hyvää ja aktiivista
- Hanke on edennyt ajallaan ja tavoitteiden mukaisesti
- Nuorten päihdehoidon avopalveluasiana on nostettu esiin ja sitä on käsitelty toimijoiden kanssa.

”Hanke on onnistunut tavoittamaan laajan nuorten kanssa toimivan toimijajoukon Ylä-Kainuun alueella ja luomaan yhteisiä pelisääntöjä pitkäjänteiselle työlle. Hankkeessa on luotu tärkeää pohjaa palveluohjausajattelulle ja -työskentelylle. Nuorten päihdeiden käyttöön liittyvät asiat ovat olleet Ylä-Kainuun alueella hyvin esillä mediassa, vanhempainilloissa ja tuotettuna materiaalina. Toimijoiden osaamista on hankkeessa lisätty koulutusten ja perehdyttämisten kautta.”

”Koulutukset esim. motivoivan haastattelun koulutus ovat olleet hyviä. Camera Obscura oli onnistunut tapahtuma. Valomerkki toimintamallina on toimiva ja käyttökelpoinen. Hankkeen kautta on verkostoituminen ja yhteistyö eri toimijoiden kanssa helpottunut.”

”PÄRE-hanke on tuottanut kentälle uutta välineistöä nuorten päihdeongelmien tunnistamiseen ja myös siihen puuttumiseen. Hanke myös juurrutti kentälle uusia toimintamalleja, jotka ovat tarpeen vähäisten resurssien aikana, esimerkkinä Valo-

merkki-toimintamalli, mikä voitaneen laskea hankkeen haastavampiin ansioihin. Koulutukset ovat myös aiheiltaan vastanneet hyvin kentän henkilöstön tarpeisiin.”

Missä asioissa hanke olisi voinut onnistua paremmin (kehittämiskohteet)?

- Hankkeen kesto oli liian lyhyt toimenpiteiden juurruttamista ajatellen. Hankkeen kesto olisi pitänyt olla vuoden pidempi. Luodut mallit ovat hyviä, mutta niiden juurruttamiseen ja seuraamiseen olisi pitänyt olla enemmän aikaa.
- Toimenpiteiden juurruttaminen jäi hankkeessa liian keveäksi
- Hankkeesta riippumattomista syistä esim. motivoivan hankkeen kilpailuttamiseen meni liian kauan aikaa.
- Yhteistyö seurakunnan kanssa olisi voinut olla tiiviimpää
”Hankkeen jälkeinen toiminnan kokonaiskoordinointi jää kysymysmerkiksi, vaikka toimintoja voidaan osin Tervein Mielin Kainuussa -hankkeessa jatkaakin. Myös palveluohjauksen sisäistäminen vaatii lisää toimia, aikaa ja seurantaa ja erityisesti selkeyttämistä alaikäisten päihdehoidosta. Olisin kaivannut kuvausta (gase - tyyppisesti) jonkun yläkainuulaisen nuoren palveluketjusta hankkeen aikana, vaikka ymmärränkin yhden hanketyöntekijän niukat aikaresurssit.”

”Hanke olisi voinut olla vuoden pitempi, jotta hyvät toimintamallit saataisiin istutettua paremmin rakenteisiin vakiintuneiksi toimintatavoiksi. Nyt voi olla vaarana että osa jää toteutumatta.”

”Hankkeen kautta nyt työssä oleva henkilöstö sai paljon tietoa nuorten tilanteesta, mutta kuten hankkeen aikana todettiin, nuorten palvelut ovat vähäiset, ja palveluja pitäisi vielä saada lisättyä. Hanke tuotti hyvin tietoa nuorten tilanteesta, ja jatkotyöstämisenä olisi hyvä vielä saada mietittyä tarkemmin nuorten päihdepalveluja ja etenkin niiden lisäämistä.”

Onko hanke vastannut odotuksia?

”Hanke on tuonut ”potkua” ja lisäresurssia nuorten päihdetyön kehittämiseen, joten on vastannut odotuksia. Tärkeää ja hyvää pohjatyötä, kivijalkaa on rakennettu.”

”Kyllä on.”

”PÄRE-hanke näkyi kentällä konkreettisina asioina, ei pelkästään hienoina ajatuksina paperilla, joka mielestäni tuo suuren lisäarvon hankkeelle. Hanke toi kentälle uutta välineistöä ja toimintamalleja, jolloin hanke on vastannut todella hyvin sille asetettuja odotuksia.”

Muuta kommentoitavaa:

”Hyvä, että PÄRE -nimi on ollut toimiva, kun kertaakaan projektipäällikön ei ole tarvinnut polttaa ainakaan näkyvästi päreitään tai sitten hänellä on ollut varapäreitä takataskussaan.”

”Projektin henkilöstön kanssa yhteistyö on sujunut hyvin ja on ollut ilo saada olla osallisena projektista.”

Projektipäällikön pohdintaa hankkeen toteutumisesta

Puolitoista vuotta hankkeen parissa vierähti nopeasti. Toimijoille suunnatusta kartoituksesta ja keskustelusta toimijoiden kanssa kävi selville, että varsinaisia päihderiippuvaisia alaikäisiä nuoria on heidän näkökulmastaan määrällisesti suhteellisen vähän. Toimijat kaipaavat ennen kaikkea koulutusta aiheeseen liittyen, selkeitä toimintamalleja ja työkaluja nuorten ohjaukseen. Hankkeen toivottiin myös tiivistävän yhteistyötä eri toimijoiden välillä. Nämä toimijoiden toiveet sekä hankesuunnitelma olivat perusta hankkeen toteuttamiselle. Hankkeen tavoitteena oli vastata kentän toiveisiin. Ylä-Kainuun toimijat ovat aktiivisesti osallistuneet hankkeen järjestämiin tilaisuuksiin ja hankkeen toteuttamiseen. Suurin kiitos hankkeen toteutumisesta kuuluu alueen toimijoille. Hanke toi uusia toimintamalleja ja osaamista työskentelyyn nuorten ja heidän perheidensä kanssa. Työtä kuitenkin vielä riittää!

Yksi haaste hankkeilla on kilpailutus. Kilpailutus vie oman aikansa ja se asettaa haasteita hankkeen toteuttamiselle. PÄRE-hankkeessa haasteeksi muodostui motivoivan haastattelun koulutuksen kilpailutus, joka erinäisistä syistä johtuen vei kauan aikaa. Koulutus pääs-

tiin toteuttamaan vasta hieman ennen hankkeen päättymistä. Koulutus oli hyvä ja palaute osallistujilta erinomaista. Osallistujat kuitenkin toivoivat, että koulutukselle olisi ollut jossakin muodossa jatkoa. Juuri tätä oli hankkeessa alun perin suunniteltu. Motivoivan haastattelun koulutukseen osallistuneille oli tarkoitus hankkeen aikana järjestää koulutuksellisia tapaamisia, joissa käydään läpi sitä, miten menetelmä on otettu käyttöön, millaisia mahdollisia ongelmia menetelmän suhteen on tullut esiin ja mitä kysymyksiä asiasta on herännyt. Kilpailutuksen venyessä kuitenkin aika loppui kesken tämän suunnitelman toteuttamista ajatellen.

Toinen haaste liittyy myös edelliseen asiaan: hankkeen rajallinen aika. Hankkeen kesto oli puolitoista vuotta. Monelta osin työssä päästiin hyvään vauhtiin; toimintamalleja saatiin luotua ja otettua käyttöönkin, mutta kokemus on kuitenkin se, että asioiden juurruttaminen jäi kesken. Rajallisen ajan lisäksi haasteita asetti eri toimijoiden aikataulujen yhteensovittaminen.

Ohjausryhmän arviot hankkeen toteutumisesta ovat linjassa projektipäällikön arvion kanssa. PÄRE-hanke on luonut Ylä-Kainuun (ja osittain koko Kainuunkin) alueella hyvää kivi-jalkaa, jolle on jatkossa hyvä lähteä rakentamaan lisää. Kentältä tulleet viestit ovat olleet hyviä ja kannustavia. Hankkeelle oli selkeästi tarvetta ja näihin tarpeisiin pystyttiin hanke-alueella myös pääasiassa vastaamaan. Palveluiden kehittämiseksi on edelleen tarvetta, eikä kaikkia ongelmia pystytty hankkeen aikana ratkaisemaan. Painopistettä tulisi yhä enemmän siirtää ennaltaehkäisyyn ja varhaisen puuttumisen suuntaan. Tämä vaatisi konkreettisenä toimenpiteenä lisäresursseja nuorten ohjaustyöhön kaikilla sektoreilla.

Tiedote

PÄRE-hanke

PÄRE, päihdehoitopalvelua nuorille -hanke kartoitti Ylä-Kainuun 7. - 9. luokkalaisten päihteiden käyttöä. Ylä-Kainuun 7.-9. luokkalaisten täyttivät päihdelabyrintin yhteydessä keväällä 2009 nuorten päihdemittarin. Nuorten päihdemittarissa on kysymyksiä nuoren päihteiden käytöstä viimeisen vuoden ajalta.

Kyselyn tarkoituksena oli kartoittaa nuorten päihteiden käyttöä Ylä-Kainuussa. Seitsemäsluokkalaisten täyttivät kyselyn hieman lyhyempänä versiona, kuin 8. ja 9.luokkalaisten. Kyselyyn vastasi kattavasti lähestulkoon koko ikäluokat. Yhteensä kyselyyn vastasi 482 Ylä-Kainuun yläkoulun oppilasta. Nuoret täyttivät kyselyn nimettömänä.

Päihteettömyys yleistä

Kyselyssä tuli esille, että

- suurin osa (n. 78 %) 7. luokkalaisten ei ole kokeillut mitään päihteitä viimeisen vuoden aikana
- Myös kahdeksaluokkalaisten noin puolet ilmoitti, ettei ole kokeillut mitään päihteitä viimeisen vuoden aikana.
- Yhdeksäsluokkalaisten osalta täysin raittiiden määrä oli hieman alhaisempi.

Päihteettömyys on eri tutkimusten mukaan yleistynyt valtakunnallisestikin. Yhä useampi nuori tekee tietoisena valinnan elää päihteetöntä elämää.

Tupakointi

Myös tupakointi seitsemäsluokkalaisten keskuudessa oli vastausten mukaan harvinaista.

- Säännöllisesti ilmoitti tupakoivansa 4% seitsemäsluokkalaisten
- Kahdeksaluokkalaistenkin säännöllisesti tupakoivien osuus oli pieni, mutta satunnaisesti tupakoivien osuus oli 15 %.
- Yhdeksäsluokkalaisten lähes joka viides ilmoitti tupakoivansa säännöllisesti. Hieman pienempi osa vastasi tupakoivansa satunnaisesti.

Alkoholi

Vaikkakin päihteettömyys on yleistä, nousee kyselyn perusteella huoli alkoholia käyttävien nuorten päihde-käyttäytymisestä.

- Alkoholia käyttävistä nuorista (jo seitsemäsluokkalaisten) löytyi vastauksia, joissa **nuori ilmoitti käyttävänsä alkoholia pari kertaa kuukaudessa tai useammin**
- Lisäksi **osa nuorista vastasi käyttävänsä alkoholia enemmän kuin seitsemän annosta yhdellä käyttökerralla**. Myös tätä vastausta tuli esille jo seitsemäsluokkalaisten vastauksissa.

Niin alkoholin kuin muidenkin päihteiden (myös tupakan) kohdalla tulee muistaa, että päihteiden käyttö on hyvin vahvoilla perusteilla kielletty alle 18-vuotiaalla. Näin ollen alle 18-vuotiaalla nuorella ei tulisi olla minkäänlaisia kokemuksia päihteidenkäytöstä. Päävastuu nuoren päihteettömän elämän turvaamisesta on vanhemmillä.

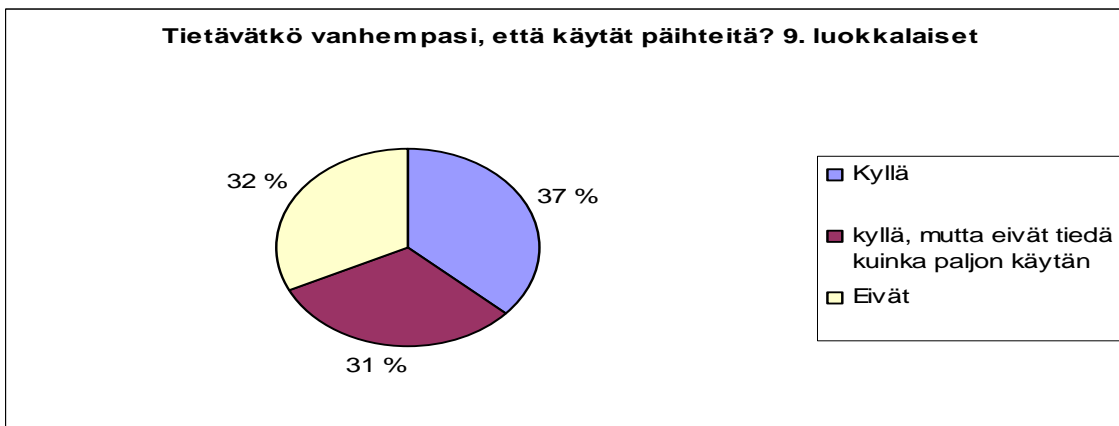
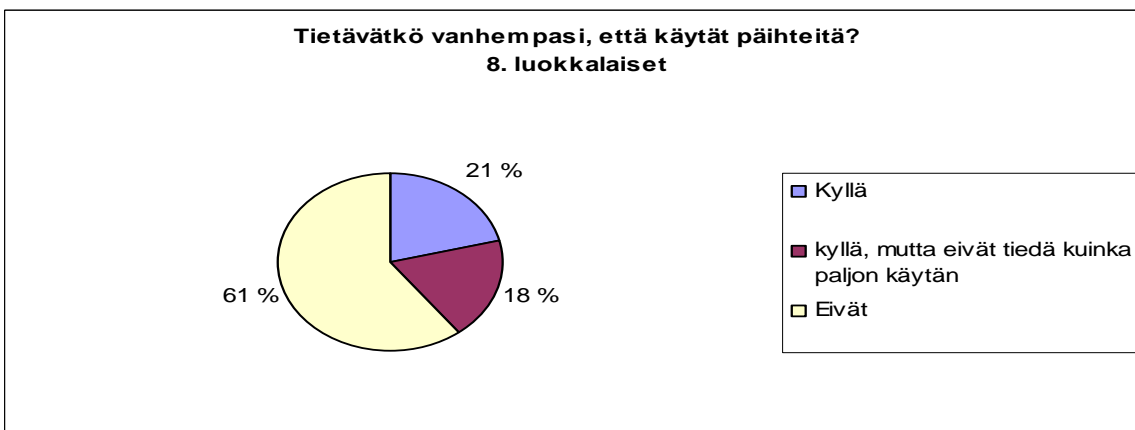
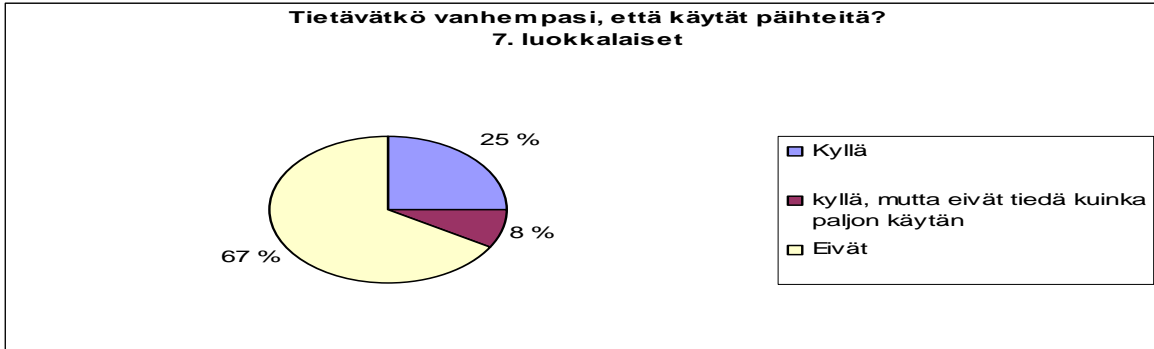
Mikäli huoli omasta lapsesta herää ja on tunne, että perheen omat keinot on käytetty, kannattaa ottaa yhteyttä ulkopuoliseen tahoon asian selvittämiseksi. Vanhemmat voivat ottaa yhteyttä lastensuojelun sosiaalityöntekijään, koulukuraattoriin, kouluterveydenhoitajaan tai perheneuvolaan. Edellä mainittujen toimijoiden rooli on yhdessä perheen kanssa lähteä miettimään ratkaisuja vallitseviin ongelmiin ja tukea perhettä löytämään niihin ratkaisu.

Muut päihteet

Kyselyssä tuli yksittäisiä vastauksia myös muiden päihdyttävien aineiden kokeilemisesta tai käytöstä (lääkkeet, imppaus, huumeet ja sekakäyttö).

Vanhemmat

Kysymys: "Tietävätkö vanhempasi, että käytät päihteitä?" Seuraavassa vastaukset %/vastannut ikäluokka

Päihteitä kokeilleista/käyttävistä nuorista seitsemäs- ja kahdeksaluokkalaisista selkeä enemmistö vastasi, että heidän vanhempansa eivät tiedä lapsensa käyttävän päihteitä. Yhdeksäluokkalaisista lähes kolmasosa vastasi vanhempiansa tietävän heidän päihteiden käytöstä, mutta eivät tiedä kuinka paljon päihteitä he käyttävät.

Turvallisuusriski

Päihteistä puhuttaessa ei voida unohtaa sitä tosiasiaa, että suuri osa nuoren tekemistä rikoksista ym. tapahtuu päihteiden vaikutuksen alaisena. Kun pää on sekaisin, tulee tehtyä sellaisia asioita, joita ei selvin päin tulisi tehtyä. Päihteiden käyttö on uhka omalle ja muiden turvallisuudelle.

Kahdeksas- ja yhdeksäluokkalaisilta kysyttiin myös päihdekäyttäytymisestä.

Kysyttäessä päihtyneenä käyttäytymisestä, kaikista vastaajista

- n. 8 % vastasi satuttaneensa itseään
- n. 6 % vastasi satuttaneensa toista
- n. 7 % vastasi olleensa autossa, jota on ajanut päihtynyt, itse ajaneensa ajoneuvoa päihtyneenä tai molempia
- n. 4,8 % vastasi rikkoneensa omaisuutta tai varastaneensa
- lisäksi muutama nuori vastasi olleensa seksisuhteessa, jota on katunut jälkeenpäin

Kerran tai useammin päihteiden käyttöön liittyviä muistinmenetyksiä 8.- 9. luokkalaisista ilmoitti kärsineensä n. 24 % vastanneista. Päihteiden käytön seurauksena sammuneensa ilmoitti 18 % 8.-9.luokkalaista vastaajista. Nämä luvut ovat huolestuttavia ja kertovat osaltaan siitä, että käytettävät kertamäärät ovat suuria. Vahva humalatila on sinällään vaarallinen ja se myös altistaa monenlaisille vaaroille.

Miksi päihteitä käytetään?

Kahdeksas- ja yhdeksäsluokkalaisilta kysyttiin myös sitä, **miksi he käyttävät päihteitä.**

- Eniten vastattiin, että päihteitä käytetään "hauskanpitoon"
- Toiseksi suosituin vastaus oli "Seuran vuoksi kavereiden kanssa"
- Tämän lisäksi nuoret ilmoittivat käyttävänsä päihteitä
 - o rentoutumiseen
 - o helpottaakseen pahaa oloa
 - o saadakseen pään sekaisin
- Myös muutamia "jonkin muun syyn takia" vastauksia tuli

Yhteinen asia

Päihteet eivät kuulu nuoren elämään. Meidän kaikkien tulisi tehdä oma osuutemme sen eteen, että nuorten ei tarvitsisi altistua päihteiden aiheuttamille haitoille. Jokainen meistä voi vaikuttaa omalla asenteellaan, sekä tukemalla nuoren päihteetöntä elämää. Pohdinnan arvoinen asia on myös se, miten voimme vaikuttaa asenteisiin niin, että täysi-ikäiset eivät hankkisi alaikäisille päihteitä? Kuten Ylä-Kainuun alueellakin kaupan ikkunoissa näkyvien, Itä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen, julisteissa lukee: "Älä välitä jos välität, Päihteiden välittäminen alaikäisille on enemmän kuin rikos". Kuten kyselyn vastauksistakin tuli ilmi, päihteiden käyttöön liittyy monenlaisia riskejä. Päihteitä alaikäiselle välittävä ottaa välittäessään myös tietoisin riskin siitä, että nuori voi päihtyneenä satuttaa itseään tai muita. Päihtyneenä tehdyllä väärällä valinnalla voi olla hyvinkin kauaskantoiset seuraukset.

Kouluissa pidetään terveystiedon opetuksen yhteydessä päihdevalistusta. Aihetta käsitellään myös vanhempainilloissa. Lisäksi aika ajoin järjestetään yläkoulujen oppilaille isompia päihdetapahtumia. Viime keväänä koulut ja nuorisotoimet yhdessä Kainuun ammattiopiston lähihoitajaopiskelijoiden sekä muiden toimijoiden kanssa toteuttivat Ylä-Kainuussa Camera Obscura -päihdelabyrinthin, jonka tavoitteena oli saada nuoret miettimään omia valintojaan elämässä.

Päihteistä tulee keskustella nuoren kanssa myös kotona. Samanikäisten lasten vanhempien kannattaa myös keskenään pitää yhteyttä ja keskustella mm. kotiintuloajoista. Hyvä tilaisuus tällaiselle on esim. koulun vanhempainilloissa. Kouluilta voi myös halutessaan toivoa vanhempainiltaa, jossa päihdeteemaa käsitellään.

Lisätietoja:

Johanna Kurtti

Projektipäällikkö

PÄRE-Projekti

Kainuun maakunta-kuntayhtymä

Kauppakatu 20, PL40

89600 Suomussalmi

Puh: 044-7970687

email: johanna.kurtti@kainuu.fi

Päihdejana, Päre-projekti + Ylä-Kainuun perhekeskustiimit

Päihdejanan tarkoituksena on kartoittaa olemassa olevat (sekä perheeseen, että lapseen) kohdistuvat palvelut/interventiot päihteisiin liittyen

Tarve palveluiden kartoittamiseen syntyi perhekeskustiimin kokouksessa

Toimijat kaipasivat selkeyttä siihen:

- ✚ **Miten** päihteitä käyttävien lasten ja nuorten ja heidän vanhempiansa TAI päihteitä käyttävien vanhempien kanssa otetaan asia puheeksi
- ✚ **miten ja missä vaiheissa päihteidenkäyttöä kartoitetaan** (AUDIT, Nuorten päihdemittari)
- ✚ **Miten** ja mihin päihdepalveluita tarvitsevat asiakkaan ohjataan hoitoon
- ✚ **Mikä** on kunkin toimijan rooli päihdetyön kentällä ehkäisevästä korjaavaan työhön
- ✚ **Millaisia** taitoja/koulutusta kentällä kaivataan aiheeseen liittyen
- ✚ **Miten** voisimme toimia niin, että ongelmat havaitaan ja niihin puututaan varhain

Janan työstöön osallistui moniammatillinen joukko lasten ja nuorten, sekä heidän perheidensä kanssa toimivia tahoja: koulu, nuorisotyö, lastensuojelun sosiaalityö, neuvola, seurakunta, perhetyö, ammattikoulu, lukio, riippuvuushoito, mielenterveystyö jne. Kokoonpano vaihteli paikkakunnittain.

Olemassa
olevat
palvelut

LAPSI

-9kk 1v 2v 3v 4v 5v 6v 7v 8v 9v 10v 11v 12v 13v 14v 15v 16v 17v 18v

Uudet ja
vanhat
ideat*

Olemassa
olevat
palvelut

PERHE

-9kk 1v 2v 3v 4v 5v 6v 7v 8v 9v 10v 11v 12v 13v 14v 15v 16v 17v 18v

Uudet ja
vanhat
ideat*

* Uudet ja vanhat ideat = Janan työstössä esille tulleet ideat ja sellaiset toimintamallit, jotka ovat aikaisemmin toimineet hyvin, mutta jostakin syystä olleet viime aikoina pois käytöstä

Janan toteutus:

- Osallistujat jaetaan kolmeen ryhmään
- Ikäkaudet jaetaan myös kolmeen ryhmään (-9kk-6v, 6v-12v, 12v-18v)
 - o Kunkin ikäkauden jana tehdään isolle paperille (yllä olevan mallin mukaan)
- Tehtävä selitetään osallistujille. Tärkeää on tuoda esille, että päihdetyötä tehdään monella tasolla ehkäisevästä korjaavaan työhön!
- Jokainen ryhmä kiertää kaikki ikäkaudet (jokaisen ikäkauden työstöön 30 min./ryhmä) ja kirjoittaa janalle ryhmän esille tuomat asiat ja huomiot
- Lopuksi kokoonnutaan yhdessä tarkastelemaan janaa ja keskustelemaan mahdollisesti esiin nousseista kysymyksistä
- Kirjataan (jos mahdollista, kirjaus tehdään tietokoneella ja heijastetaan seinälle, jotta kaikki voivat nähdä)
 - o hyvin toimivat palvelut
 - o esille nousseet kysymykset
 - o kehittämisideat/koulutustarpeet
 - o jatkotoimenpiteet
- Samalla sovitaan vastuunjaosta. Kirjaukseen laitetaan vastuut: kuka/millä ryhmällä mitäkin asiaa lähdetään selvittämään/viemään eteenpäin. Kirjatut asiat lähetetään myös kirjallisena janan työstöön osallistuneille!

OIKOVEDOS

Oma-aika-informaatiokalenteri 2009–2010 Kainuu_Kainuun maakuntayhtymä/ Päre -projekti

Jos olet huolissasi omasta tai läheisesi päihteiden käytöstä voit

- ottaa yhteyttä koulusi /oppilaitoksesi terveydenhoitajaan tai koulukuraattoriin
- soittaa tai tulla ilman ajanvarausta Kainuun A-klinikalle ark. 8-12
 - ottaa yhteyttä asuinkuntasi terveysasemalle
 - kysyä nimettömästi tietoa Kainuun nuorten tieto- ja neuvontapisteestä www.kainuupiste.fi

Yhteydenotto on välittämistä!

Lisätietoja: Päre-hanke
johanna.kurtti@kainuu.fi tai
0447970687

http://maakunta.kainuu.fi/pare/paihdehoitopalvelua_nuorille

- päihtetön elämä on viisas valinta -

VALOMERKKI- nopean puuttumisen malli alaikäisten päihteiden käyttöön –koulutus

Aika:	Torstai 02.04.2009 klo 9.00 – 11.00
Paikka:	Kainuun ammattiopiston auditorio, Karhulanvaara, Kuhmontie 3, Suomussalmi
Kohderyhmä:	Lastensuojelun sosiaalityön henkilöstö, nuorisotyöntekijät, poliisi ja muut asiasta kiinnostuneet
Tavoite:	Koulutuksen tavoitteena on esitellä Valomerkki-toimintamalli Kainuun poliisille, lastensuojelun sosiaalityöntekijöille sekä nuorisotyöntekijöille ja suunnitella mallin käyttöön ottoa Kainuussa.
Ilmoittautuminen:	Kainuun maakunta -kuntayhtymän henkilöstö: KAIMA:n koulutuskalenteriin Muut: Johanna Kurttila 044-7970687, johanna.kurtti@kainuu.fi Ilmoittautuminen 20.3.2009 mennessä
Järjestäjä:	PÄRE- hanke
Muuta:	Valomerkki on toimivaksi osoittautunut toimintamalli, jossa puututaan välittömästi alle 18-vuotiaiden päihteiden käyttöön ja hallussapitoon. Toimintaa toteutetaan Kaarinan kaupungin nuoriso- ja sosiaalipalveluiden sekä Kaarinan kihlakunnan poliisin yhteistyönä. Toiminta on käynnistetty vuonna 2004 ja tämän jälkeen malli on otettu käyttöön useissa kaupungeissa.
Osallistumismaksu	Koulutus on osallistujille maksuton.

OHJELMA

8.30 – 9.00	Kahvi ja ilmoittautuminen
9.00 – 9.10	Tilaisuuden avaus Johanna Kurtti, projektipäällikkö/PÄRE- projekti
9.10 – 10.15	VALOMERKKI- nopean puuttumisen malli alaikäisten päihteiden käyttöön <ul style="list-style-type: none">• Toimijat ja tavoitteet• Yleisesittely• Käytännön sisällöt• Tuloksia• Kehittämiskohteita Pauli Koski, sosiaaliohjaaja, Kaarinan kaupunki
10.15- 10.45	Kysymyksiä ja keskustelua aiheesta, mallin käyttöönotto Kainuussa
10.45- 11.00	Jatkosta sopiminen Terttu Huttu-Juntunen, Perhepalvelupäällikkö, Kainuun maakunta-kuntayhtymä

Yhteistyössä nuoren parhaaksi, Asiaa nuorista ja päihhteistä

Aika: keskiviikko 28.10.2009

Paikka: Suomussalmen kunnantalo (kauppakatu 20, Suomussalmi), Valtuustosali, 3.kerros

Järjestäjä: Päre –projekti

Kohderyhmä: Nuorten ja perheiden kanssa työskentelevät, sekä muut asiasta kiinnostuneet

8:15 -8:45 Kahvit

8:45 -9:00 Avaus/ Johanna Kurtti

9:00 -10:00 Päihdetunti, Mauno Keränen, KAO

10:00 -10:45 Nuorten päihdekuntoutus, mitä se on? Jaana Oinonen, Alfaklinikat oy

10:45 -11:15 Moniammatillinen työ nuoren hyväksi, Pasi Arola, Arjen avain Oy

11:15-11:45 Päre-hanke, Johanna Kurtti

Tilaisuus on osallistujille maksuton. Ilmoittautuminen 23.10.2009 mennessä eTyöpöydän koulutuskalenteriin (Kainuun maakunta-kuntayhtymän henkilöstö) tai Johanna Kurtille

Tervetuloa!

Johanna Kurtti
Projektipäällikkö
PÄRE-Projekti
Kainuun maakunta-kuntayhtymä
Kauppakatu 20, PL40
89600 Suomussalmi
Puh: 044-7970687
email: johanna.kurtti@kainuu.fi

http://maakunta.kainuu.fi/pare_paihdehoitopalvelua_nuorille

**KAINUUN MAAKUNTA
–KUNTAYHTYMÄ
JULKAISULUETTELO**

Sarja A: virallisesti hyväksytyt julkaisut
Sarja B: selvitykset ja tutkimukset
Sarja C: hallinnolliset asiakirjat
Sarja D: monistesarja

=====

Sarja A

A:1	Uusiutuva Kainuu
Kainuun maakuntasuunnitelma 2025
(2005)	B:3	Sosiaalihuollon teknologian
kehittäminen Kainuussa -hanke
1.4.2005 – 31.3.2007
Mielipidekysely sähköisten asiointi-
palveluiden kehittämisestä sosiaali- ja
terveydenhuollossa.
Tulosraportti 2006 (2007)
A:2	Kainuun maakuntaohjelman toteuttamis-
suunnitelma eli TOTSU 2006 – 2007
(2005)	B:4	Ikäihmisten palveluohjaus Kainuussa
-hanke 1.8.2004 – 31.12.2006
Palveluohjaus
- Tienviitta kainuulaiselle ikäihmiselle
Loppuraportti (2006)
A:3	Kainuun maakuntaohjelma 2006 – 2010
(2006)	B:5	Kainuun tietoyhteiskuntastrategia
2007 – 2012 (2007)
A:4	Kainuun maakuntakaava 2020
Kaavaselostus 2006
(2006)	B:6	Kainuun maakunnallisesti merkittävät
muinaisjäännökset (2007)
A:5	Kainuun viestintäsuunnitelma 2006-2008
(2006)	B:7	Luontomatkailun kehittäminen
maakuntakaavoituksessa (2007)
A:6	Kainuun kansalaisvaikuttamisen
ohjelma 2006 – 2012 (2007)	B:8	Barents Link Corridor
(2007)
A:7	Kainuun maakuntaohjelman toteuttamis-
suunnitelma eli TOTSU 2008 - 2009
(2007)	B:9	Pohjoinen liikennekäytävä - северный
транспортный коридор
(2007)
A:8	Kainuun maakuntaohjelman
toteuttamissuunnitelma eli TOTSU
2009 - 2010 (2008)	B:10	Kainuun luontomatkailun teemaohjelma
(2007)
A:9	Kainuun maakuntaohjelman
toteuttamissuunnitelma eli TOTSU
2010–2011 (2009)	B:11	Kenen kyydissä?
Selvitys Kainuun sosiaali- ja
terveystoimen henkilökuljetuksista
(2006)
A:10	Kainuun maakuntakaava 2020
(2009)		

Sarja B

B:1	Kainuun Venäjä-liiketoiminnan
Strategia 2005-2012 (2006)	B:12	Jouni Ponnikas, Verna Mustonen, Sirpa
Korhonen, Andra Aldea-Partanen &
Nikolai Veresov:
Maahanmuuttajat osana kainuulaista
yhteiskuntaa – Ulkomaalaisväestön
työelämävalmiudet ja koulutustarpeet
(2007)
B:2	Sosiaalihuollon teknologian
kehittäminen Kainuussa –hanke
1.4.2005 – 31.3.2007
Sähköisten asiointipalveluiden
kehittäminen sosiaali- ja
terveydenhuollossa
Selvitysraportti 2007 (2007)	B:13	Vartiuksen kansainvälisen raja-aseman
kehittämissuunnitelma (2008)
		B:14	Kainuun väestöennuste v. 2025 (2008)

- B:15 Barents Link
Kansainvälisen raideliikenteen
markkinointi- ja kehittämiskonsepti
Vartius-Kotshkoma 2009 (2009)
- B:15 Баренц-Линк
Концепция маркетинга и развития
международного железнодорожного
сообщения
ВАРТИУС – КОЧКОМА 2009 (2009)
- B:16 Kainuun runkoliikennesuunnitelma
2009-2012 (2009)
- B:17 Kainuun 1.vaihemaakuntakaava
Valmisteluvaiheen eri vaihtoehtojen
vaikutusten arviointi (2009)
- B:18 Kansalaispalautetta sosiaali- ja
terveyspalveluiden toimivuudesta
Kainuussa vuonna 2009
- B:19 Kainuun 1.vaihemaakuntakaava
Lähtökohdat ja tavoitteet (2009)
- B:20 Vienan reitti
Esiselvityshanke 2007-2008
(2009)
- B:20 Беломорский маршрут
Предварительный
исследовательский проект 2007–2008
гг.
Федерация муниципалитетов региона
Кайнуу
(2009)
- B:21 Osaamista ja innovaatioita yritysten ja
julkisen sektorin yhteistyöllä
Tutkimus Kainuun innovaatiotoiminnan
alueellisesta vaikuttavuudesta
seurantajaksolla 1995–2007
(2010)

Sarja C

- C:1 Talousarvio 2006 ja taloussuunnitelma
2006 – 2009 (2005)
- C:2 Vuosikertomus 2005
(2006)
- C:3 Kainuun maakuntaohjelman toteuttamis-
suunnitelma eli TOTSU 2007-2008
(2006)
- C:4 Talousarvio 2007 ja taloussuunnitelma
2007 – 2010 (2006)
- C:5 Vuosikertomus 2006
(2007)
- C:6 Vuosikertomus 2007 (2008)

- C:7 Talousarvio 2008 ja taloussuunnitelma
2008-2011 (2008)
- C:8 Talousarvio 2009 ja taloussuunnitelma
2009-2012 (2008)
- C:9 Vuosikertomus 2008 (2009)
- C:10 Talousarvio 2010 ja taloussuunnitelma
2010-2013 (2009)

Sarja D

- D:1 ”Uusiutuva Kainuu”
Kainuun tulevaisuudenkuvat v. 2025
(2006)
- D:2 Tietotekniikan osaamiskartoituskyselyn
tulosraportti 1. Kainuun vanhus- ja
perhepalveluhenkilöstö (2007)
- D:3 Prosessien mallinnus Kainuun sosiaali-
huollossa 2005 – 2006 (2007)
- D:4 Sosiaalihuollon teknologian
kehittäminen Kainuussa –hanke.
Loppuraportti 2007. (2007)
- D:5 Lähiruokaa Kainuusta 2007.
Kainuulaisten elintarvikeyrityksien
tuoteluettelo, 3 painos. (2007)
- D:6 Kainuussa asuvien maahanmuuttajien
koulutus ja työllistyminen (2007)
- D:7 Hoitotyö Kainuussa (2007)
- D:8 Hoitotyön arvokirja (2007)
- D:9 Esiselvityshanke Kainuun rakenteel-
lisen työttömyyden vähentämiseksi
Loppuraportti (2007)
- D:10 Teknologialla muutosta kotihoidon
toimintaprosesseihin. TeKo-hankkeen
loppuraportti 1.1.2006 – 31.12.2007.
(2007)
- D:11 TeKo-hanke
Toimintaympäristön ja tiedonkulun
kuvaus 1.12.2005 – 10.5.2006
Sotkamon kotihoidossa. Kartoitus
ennen mobiililaitteen käyttöönottoa
(2007).
- D:12 Kainuulainen työkuunto -projekti
Loppuraportti (2008)
- D:13 Hoitotyön ydintiedot sähköisessä
potilaskertomusjärjestelmässä
-kehittämisprojekti Kainuussa vuosina
2006-2007
Loppuraportti (2008)

- D:14 Hoitotyön osaamisen johtaminen Kainuussa -projekti Loppuraportti (2008)
- D:15 VARTU – varhain tukemalla turvallinen lapsuus, toimintamalli perhetyöhön hankkeen loppuraportti
- D:15 Omaishoidontuen kehittäminen Kainuussa -hanke Loppuraportti 2008
- D:16 Mielenterveyspalveluiden ja riippuvuuksien hoitopalveluiden maakunnallinen malli -hanke Loppuraportti 2008
- D:17 Lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja terveyden itäsuomalainen polku -hanke Loppuraportti (2008)
- D:18 Mielenterveystyöntekijöiden osaamisen kehittyminen ja työrasituksen lieventyminen -hanke Loppuraportti (2008)
- D:19 Luonto on Kainuun vahvuus Kainuun maakuntakuvatutkimus 2008 (2008)
- D:20 eAsiointi Kainuussa - hanke Loppuraportti (2008)
- D:21 Yhteenvetoraportti Kysely vammaispalvelulain mukaisten kuljetuspalvelujen asiakkaille vuonna 2007 (2008)
- D:22 Vammaispalvelujen saatavuuden ja erityisosaamisen parantaminen Kainuussa 2006-2008 (2008) Loppuraportti
- D:23 Haavahoidon kehittäminen Kainuussa -hanke Loppuraportti (2008)
- D:24 Sosiaalityön henkilöstön tehtävärakenteen ja työolojen kehittäminen Kainuussa 2006-2008 -hanke Loppuraportti (2008)
- D:25 Perhekeskukset Kainuuseen -hanke Loppuraportti (2008)
- D:26 Kainuun päihdetyön koordinointi -hanke Loppuraportti (2009)
- D:27 Sosioekonomiset terveyserot ja niiden kaventaminen Kainuussa -hanke vuosina 2006-2008 Loppuraportti (2009)
- D:28 Sosiaalialan kehittämissyksikkö Kainuuseen hanke Loppuraportti (2009)
- D:29 Tartuntatautiin torjuntatyön ja pandemiaan varautumisen tehostaminen Kainuun maakunta -kuntayhtymässä Jatkohanke 11/2008 – 12/2009 Loppuraportti
- D:30 Laadukas perhehoito Kainuussa -hanke Loppuraportti (2010)
- D:31 Perhehoidon toimintaohje (2010)
- D:32 Hyvien työyhteisöjen Kainuu -hankkeen arviointiraportti (2010)
- D:33 Hyvien työyhteisöjen Kainuu – Työyhteisöjen kehittämis- ja muutostuki Kainuun hallintokokeilussa ja Kainuun kunnissa 2005-2009 TYKES –hankkeen loppuraportti (2010)
- D:34 PÄRE -päihdehoitopalvelua nuorille -hankkeen loppuraportti

Kainuun maakunta -kuntayhtymä
PL 400, 87070 Kainuu
puh. 08 615 541
fax. 08 6155 4260
sähköposti: kirjaamo@kainuu.fi
<http://maakunta.kainuu.fi>